

Hamdi Varoğlu (1901, İstanbul-1968, İstanbul)

Fıkra yazarı, çevirmen. Turizm Bakanlığı'nda çalıştı, Başbakanlık Basın Yayın Genel Müdürlüğü İstanbul Müdürlüğü görevinde bulundu. Uzun yıllar *Cumhuriyet* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. Çok sayıda dünya klasiğinin yanı sıra “Emile Zola'nın romanlarını akıcı, büyüleyici Türkçesiyle bize kazandırmış”tır (Selim İleri). Attilâ İlhan'ın ifadesiyle, “en iyi Zola çevirmenidir”.

Hamdi Varoğlu'nun *Meyhane* çevirisi, eserin Türkçedeki ilk çevirisidir ve Semih Lûtfi Kitabevi tarafından iki cilt halinde yayımlanmıştır (İlk cildin basım tarihi 1942, ikinci cildin basım tarihi ise 1944'tür).

Eserin orijinal adı:

L'Assommoir

EMILE ZOLA

MEYHANE

ROMAN

TÜRKÇESİ
HAMDİ VAROĞLU

yordam
edebiyat

Yordam Edebiyat: 130 • **Meyhane** • Emile Zola
ISBN 978-605-172-597-0 • *Türkçesi*: Hamdi Varoğlu
Redaksiyon: Reha Varoğlu • *Kitap Editörü*: Elif Aksu Kaya
Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç • *Sayfa Düzeni*: Gönül Göner
Birinci Basım: Mayıs 2023
© Yordam Kitap, 2018

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 44790)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat: 3 34110 Çađalođlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • **W:** www.yordamkitap.com • **E:** info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat
www.instagram.com/yordamkitap

Baskı: Pasifik Ofset (Sertifika No: 44451)
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere / İstanbul
Tel: 0212 412 17 77

MEYHANE

ROMAN

EMILE ZOLA ROMANLARI

İlk Dönem Romanları

1. *La Confession de Claude – Claude'un İtirafı* (Yayımlanış tarihi: 1865)
2. *Le Vœu d'une Morte – Ölü Bir Kadının Dileği* (1866)
3. *Thérèse Raquin – Thérèse Raquin* (1867)
4. *Les Mystères de Marseille – Marsilya'nın Gizemleri* (1867)
5. *Madeleine Férat – Madeleine Férat* (1868)

Rougon-Macquart Dizisi

1. *La Fortune des Rougons – Rougon'ların Yükselişi* (1871)
2. *La Curée – Tazı Payı* (1872)
3. *Le Ventre de Paris – Paris'in Karnı* (1873)
4. *La Conquête de Plassans – Plassans Papazı* (1874)
5. *La Faute de l'Abbé Mouret – Rahip Mouret'nin Günahı* (1875)
6. *Son Excellence Eugène Rougon – Ekselansları Eugène Rougon* (1876)
7. *L'Assommoir – Meyhane* (1877)
8. *Une Page d'Amour – Bir Aşk Sayfası* (1878)
9. *Nana – Nana* (1880)
10. *Pot-Bouille – Apartman* (1882)
11. *Au Bonheur des Dames – Kadınların Mutluluğuna* (1883)
12. *La Joie de Vivre – Yaşama Zevki* (1884)
13. *Germinal – Germinal* (1885)
14. *L'Oeuvre – Eser* (1886)
15. *La Terre – Toprak* (1887)
16. *Le Rêve – Hülya* (1888)
17. *La Bête Humaine – İçimizdeki Hayvan* (1890)
18. *L'Argent – Para* (1891)
19. *La Débâcle – Yıkılış* (1892)
20. *Le Docteur Pascal – Doktor Pascal* (1893)

Üç Şehir Dizisi

1. *Lourdes* – Lourdes (1894)
2. *Roma* – Roma (1896)
3. *Paris* – Paris (1898)

Dört İncil Dizisi

1. *Fécondité* – Döl Bereketi (1899)
2. *Travail* – Emek (1901)
3. *Vérité* – Gerçek (1903)
4. *Justice* – Adalet (tamamlanmadı)

EMILE ZOLA HAKKINDA

Çocukluğu ve Gençliği

Emile Zola, 2 Nisan 1840'ta Paris'te dünyaya gelir. Babası İtalyan mühendis François Zola, annesi Fransız Emilie Aubert'dir. Zola üç yaşındayken, aile Fransa'nın güneyindeki Aix-en-Provence kentine taşınır. Baba François Zola bu kent için büyük bir su kanalı projesi tasarlar; belediye Zola'nın projesine onay verir ve bugün de aynı adı taşıyan Zola barajının yapımı için çalışmalara başlanır. Fakat projenin başlamasından kısa bir süre sonra, Emile Zola yedi yaşındayken, babası hayatını kaybeder. Babanın beklenmedik ölümü, o güne dek rahat bir yaşam süren Zola ailesini büyük borçlarla karşı karşıya bırakır. Maddi güçlüklerin yanı sıra, anne Zola eşinin kanal projesindeki haklarını tescil ettirmek için yıllarca sürecek bir hukuk mücadelesine girer.

Emile Zola ortaokulda burslu olarak okuduğu Bourbon Koleji'nde geleceğin ünlü ressamı Cézanne ve bilimci Jean-Baptistin Baille ile tanışır. Zola, Cézanne ve Baille, "üç ayrılmazlar" adını alacak denli yakın arkadaş olur. Edebiyatla bu yaşlarda ilgilenmeye başlayan Zola, Alexandre Dumas ya da Eugène Sue gibi dönemin çok okunan yazarlarını yutarcasına okumaktadır. Daha sonra bir öğretmeni sayesinde Victor Hugo'yu, Lamartine'i, Alfred de Musset'yi keşfeder ve Musset'nin etkisiyle ilk şiirlerini yazmaya başlar.

1857 yılında babasının ardından ikinci ölüm acısını yaşar ve çok sevdiği anneannesini kaybeder. Hem bu ölümün etkisi hem de ailenin maddi durumunun iyice bozulmasıyla birlikte anne Zola Paris'e taşınmaya karar verir ve ertesi yıl oğlunu da yanına aldırır. Emile Zola yeniden Paris'e geldiğinde 18 yaşındadır. Bir yandan

burslu olarak lisede okumakta, diğer yandan şiir ve tiyatro oyunları yazmaktadır. Okul hayatı parlak değildir. Diplomasını almak için geçmesi gereken olgunluk sınavında (*bakalorya*) başarısız olur ve okulu bırakır.

Düşük bir maaşla doklarda kâtip olarak çalışmaya başlar. Fakat 1860-61 kışında ağır bir ruhsal bunalım geçirerek işten ayrılır. Yaklaşık iki yıl sefalet derecesinde yoksul bir hayat yaşar. Fransız tarihçi ve edebiyat eleştirmeni Henri Guillemin, *Zola: Efsane ve Gerçek* adlı kitabında, yazarın yirmi-yirmi iki yaşlarını kapsayan bu dönemin onun yazgısında belirleyici bir önem taşıdığını belirtir. Guillemin'e göre, ileride "yoksulların tarafı"ndan kulaktan dolma bilgilerle bahsetmemesini bu yıllara borçludur Zola, çünkü açlığını, soğukun, pis ve sefil otellerin ne olduğunu yaşayarak öğrenmiştir.

1862 yılında kâtip olarak Hachette Yayınevi'nde çalışmaya başlar, kısa sürede reklam şefliğine yükselir. Maddi durumu düzelmeye başlamıştır. Babasından dolayı İtalyan uyruğunda olan Zola, Fransız vatandaşlığını da aynı yıl içinde alır. Bu dönem aynı zamanda gazete yazarlığına adım attığı ve ilk kitap eleştirilerini yayımlamaya başladığı dönemdir.

İlk kitabı olan *Ninon'a Öyküler* 1864'te yayımlanır. Hachette Yayınevi'nde edebiyat ve düşünce dünyasının önemli kişileriyle tanışan Zola, buradaki laik ve liberal ortamdan etkilenir. Siyasi görüşleri açısından inançlı bir cumhuriyetçidir. Goncourt Kardeşler ya da Sainte-Beuve gibi ünlü yazarlarla yazışmaya başlar. Özellikle Taine ve Littré'ye hayranlık duyar. Edebiyat anlayışını oluştururken, en çok Taine'in sanat ve tarih hakkındaki görüşlerinden ve önemli eseri *Deneysel Tıbbın Giriş'i* 1865'te yayımlayan Fransız fizyolojist Claude Bernard'dan etkilenecektir.

Okul arkadaşı Cézanne ile dostluğu Paris'te de sürmekte, Zola onun aracılığıyla Pissarro, Manet gibi *izlenimcilik* akımını geliştiren ressamlarla bir araya gelmektedir. Bu ressamların eserleri Salon'a* kabul edilmediğinde, onların yenilikçiliğini savunan on-

* Salon: Paris Güzel Sanatlar Akademisi'nin ilki 1673 yılında düzenlenmiş olan resmî sanat sergisidir. 1800'lerin sonuna dek dönemin en önemli sanat olayı olarak kalmıştır. -ed.

larca gazete yazısı yazar, bu desteğini yıllarca sürdürür. Edebiyata bakışının şekillenmeye başladığı, doğalcılık (*natüralizm*) akımının ilk düşüncelerini oluşturduğu bu dönemde Zola, izlenimcilerin sanat anlayışına yakınlık duymuştur.

Zola'nın gençlik yıllarıyla ilgili otobiyografik yanlar taşıyan *Claude'un İtirafı* adlı eser 1865'te yayımlanır. 1866 yılında Zola, yaşamını artık yalnızca yazarak sürdürmeye karar vererek Hachette Yayınevi'ndeki işinden ayrılır. Maddi güçlükler yeniden başlamıştır. Çeşitli gazetelerde *Ölü Bir Kadının Dileği*, *Marsilya'nın Gizemleri* gibi tefrika romanlar yayımlar. Ayrıca gazete yazılarını da sürdürmekte, başta II. İmparatorluğa muhalif *La Tribune* olmak üzere birçok gazeteye makaleler göndermektedir. Bu dönemin en önemli verimi, ilk büyük romanı sayılan *Thérèse Raquin*'in yayımlanışı olur. Bu roman önceki kitaplarından daha büyük bir başarı kazanır ve kısa sürede ikinci baskıyı yapar.

Rougon-Macquart Dizisi

1869 Zola'nın yaşamında bir dönüm noktasıdır. 1893'e dek, yani tam 24 yıl boyunca sürdüreceği ağır bir çalışmaya bu yıl başlar Zola: İkinci İmparatorluk dönemini her yönüyle anlatmayı amaçladığı yirmi kitaplık bir dizi tasarlar. Diziye *Rougon ve Macquart Aileleri: İkinci İmparatorluk Döneminde Bir Ailenin Doğal ve Toplumsal Tarihi* adını verir. Dizinin yedinci kitabı olan ünlü romanı *Meyhane*'ye yazdığı önsözde, bu çalışmanın planını 1869'da yaptığını, sonra da çok sıkı bir şekilde uyguladığını yazar.

Hayranı olduğu Flaubert'e ilk mektubunu da bu dönemde yazmıştır. İki yazar daha sonra çok sıkı dost olur, ilişkileri Flaubert'in ölümüne kadar kopmadan sürer. Flaubert'in aracılığıyla dönemin önemli yazarları Alphonse Daudet, Turgenyev ve Maupassant'la da tanışır.

Zola 1870 yılında Gabrielle-Alexandrine Meley ile evlenir. Bu sırada gazetelerde Fransa-Prusya savaşına ve İmparatorluğun politikalarına karşı son derece sert eleştiri yazıları kaleme almaktadır. Savaşın patlak vermesiyle birlikte karısını ve annesini alarak

Marsilya'ya gider. Orada önce kendisi bir gazete çıkarmayı dener, maddi güçlüklerden ötürü yürütemez. Çeşitli gazeteler için muhabirlik yapmaya başlar, önce Bordeaux'da sonra Versailles'da toplanan meclisin çalışmalarını izleyip aktarır.

Rougon-Macquart dizisinin ilk kitabı olan *Rougon'ların Yükselişi* gazetede tefrika edildikten sonra 1871 yılında kitap olarak yayımlanır. Dönemin doğalcı yazarlarını ve izlenimci ressamalarını destekleyen yayıncı Georges Charpentier, Rougon-Macquart dizisinin haklarını satın alır. Böylelikle maddi açıdan rahatlayan Zola, tüm zamanını çalışmasına vererek her yıl düzenli olarak bir roman yayımlamaya başlar. 1872'de *Tazı Payı*, 1873'te *Paris'in Karnı*, 1874'te *Plassans Papazı*, 1875'te *Rahip Mouret'nin Günahı*, 1876'da *Ekselansları Eugène Rougon* yayımlanır. Bu arada makale ve incelemelerine de aralıksız devam etmekte, gazetelerde her yıl iki yüzün üzerinde yazı yayımlamaktadır.

Meyhane romanını yazmaya başladığı 1875 yılında yeniden bir sinirsel rahatsızlık yaşar. Roman 1876 yılında önce gazetede tefrika edilir ve büyük olay olur. Ancak 1877'de kitap olarak yayımlanabilir. *Meyhane*, Zola'ya hem büyük bir ün hem de Paris yakınlarındaki Médan kasabasından bir ev almasını sağlayacak kadar para kazandırır.

1878'de yayımlanan *Bir Aşk Sayfası* romanının başında Rougon ve Maquart ailelerinin soyağaçları ilk kez okura sunulur. 1880'de yayımlanan *Nana* satışa çıktığı gün 55.000 nüsha satılır, tıpkı *Meyhane* gibi sanat ve fikir çevrelerinde bir çalkantı yaratır.

Bu dönemde Zola, kendi edebiyat anlayışını ortaya koymak için arka arkaya makaleler yayımlamaktadır. Bu makaleleri 1880'de *Deneysel Roman* adını verdiği bir kitapta toplar. Bu kitabı *Doğalcı Romancılar, Tiyatroda Doğalcılık* gibi başka çalışmalar takip eder. Zola, döneminin pozitivist görüşlerinin etkisi altında, giderek bilimselleşen bir çağda ilhamını bilimden alan bir yöntemin romanı ilerleteceğine inanmış, "*doğaya ve insana dair genel bir soruşturma*" olarak gördüğü roman sanatında yöntemi ve gözlemi önemsemiş, doğalcılığın analitik ve deneysel bir yöntemden başka bir şey olma-

dığını yazmıştır. Fizyolojik bir yapıt yaratmaktan ya da hayattaki insanlık durumlarını bir hekimin laboratuvarındaki çalışması gibi tecrübe etmekten söz etmesi eleştirilere konu olarak gülünç ve dogmatik bulunmuştur. Fakat asıl ağır eleştirileri, “Doğalcılık çıplaklıktır” görüşü uyarınca, gerek toplumu gerekse de bireyi, kontrol edemediği etkileri ve tutkularıyla, kötü ve aşağılık yanlarıyla, yüceliğinin yanı sıra sefilliğiyle ortaya koymaktan çekinmediği eserleriyle almıştır.

1880 yılına gelindiğinde, arka arkaya yakın dostu Flaubert’i ve annesini kaybeder. Bu iki ölüm onu derinden etkiler. Hem bu ölümlerin acısı hem de aşırı çalışmanın yorgunluğuyla çok ciddi bir ruhsal ve fiziksel çöküntü yaşar.

1882’de *Apartman*, 1883’te *Kadınların Mutluluğuna* yayımlanır. Bu dönemde Zola’nın ünü giderek Fransa sınırlarını aşmaktadır. 1883 yılında yine yakın dostları olan Manet’yi ve Turgenyev’i kaybeder. Ruhsal olarak zor zamanları sürmektedir. Aynı yıl sosyalist milletvekili Alfred Giard ile tanışır ve onun ikna etmesiyle maden işçileri hakkında bir roman yazmayı tasarlar. 1884 yılında Anzin’e gider, madenlerde bilgi toplamaya başlar, İşçi Partisi’nin toplantılarına katılır. 1884’te yayımlanan *Yaşama Zevki*’nin ardından *Germinal* 1885 yılında yayımlanır. Roman önemli bir başarı kazanır, ancak tiyatro uyarlaması sansüre takılır ve jandarmaların işçilere ateş açtığı sahne nedeniyle yasaklanır. Zola gazetelerde sansüre karşı sert eleştiri yazıları yazar ama oyunun sergilenmesini sağlayamaz.

Sansüre karşı sürdürdüğü mücadelenin bir diğer gerekçesi de bir rahip ile laik bir öğretmen arasındaki gayrimeşru ilişkiyi anlatan romanı nedeniyle bir ay hapse mahkûm edilen doğalcı yazar Louis Desprez’in durumudur. Zola, Desprez’yi hapishanede ziyaret eder, bir yazarın yazılarından ötürü tutuklanmasını kınayan yazılar yayımlar.

1886 yılında Zola ile Cézanne’ın arasını bozduğu ileri sürülen *Eser* adlı roman, 1887’de *Toprak* yayımlanır. *Toprak* beş genç yazarın *Le Figaro* gazetesinde yayımlanan çok şiddetli bir eleştiri yazısına hedef olur. Bu genç yazarları Zola’nın eski arkadaşı olan Alphonse Daudet’in teşvik ettiği iddia edilmiştir. Yine aynı dö-

nemde edebiyatçı dostu Anatole France, Zola hakkında “*Daha önce hiç kimse insanlığı aşılamak için bu kadar çaba harcamadı,*” diye yazar. Zola aynı gazetede bir yanıt yayımlarsa da bu genç yazarlarla polemige girmekten kaçınır.

1888’de *Germinal*’in tiyatro uyarlaması için bakanlar kurulundan izin çıkar, fakat romanın epeyce kırpılıp yumuşatılarak sahneye aktarılması Zola’yı öfkeliendirir. Tiyatronun yöneticileriyle kavga eder ve ilk gösterime gitmez. Oyun pek sönük bir başarı elde eder. Aynı yıl içinde *Hülya* romanı yayımlanır ve Zola’ya *Légion d’Honneur* nişanı verilir.

1888 yılında genç bir çamaşırıcı kız olan Jeanne Rozerot ile birlikte olmaya başlayan Zola’nın, 1889’da Denise adını verdiği kızı, 1891’de Jacques adını verdiği oğlu dünyaya gelir. 1889 yılında birçok resminde yanında görülen köpeği Fanfan’ın ölümü yazarı altüst eder. Aynı yıl Fransız Akademisi’ne üye olmak için adaylığını koyan Zola akademiye kabul edilmez. 1897’ye kadar tam sekiz kez başvuracak ama hiçbirinde alınmayacaktır. Bu sırada Zola’nın kitaplarını yayımlayan İngiliz yayıncı da bazı romanların müstehcen bulunması nedeniyle üç ay hapis cezasına çarptırılır.

1890 yılında Rougon-Macquart dizisinin on yedinci kitabı olan *İçimizdeki Hayvan*, 1891’de ise *Para* yayımlanır. Zola bu romanlardan ilkinin hazırlığını Havre demiryolu işçilerini gözlemleyip lokomotiflerde seyahat ederek, ikincinin hazırlığını ise Paris borsasında günler geçirerek yapmıştır. 1891’de Fransa Edebiyatçıları Derneği’nin başkanlığına seçilir. Başkanlığı döneminde yine özellikle sansür konusunda makaleler, açık mektuplar yayımlar. Aynı yıl karısı Alexandrine, Zola’nın Jeanne Rozerot ile gizli ilişkisini öğrenir ve karı koca arasında büyük bir kriz yaşanır.

1892 yılında II. İmparatorluk’un çöküşünü anlattığı *Yıkılış* adlı romanı yayımlanır ve büyük bir başarı kazanır. 1893’te *Doktor Pascal*’ın yayımlanmasıyla birlikte Rougon-Macquart dizisi sona erer. Yayıncısı Charpentier dizinin bitişini kutlamak için Boulogne ormanında büyük bir ziyafet verir.

Dreyfus Olayı ve Son Yılları

Zola, Rougon-Macquart dizisinin ardından Üç Şehir adını verdiği yeni bir diziye girişir. Modern toplumda dinin yerini tartıştığı üçlemenin ilki olan *Lourdes* 1894'te yayımlanır. Kitap ortaya çıkar çıkmaz gerek kilisenin gerekse sağ cenahın şiddetli eleştirileriyle karşılaşılır, öte yandan bir ayda yüz yirmi bin adet satarak Zola'nın en çok okunan romanlarından biri olur. Dizinin diğer iki kitabı *Roma* 1896'da, *Paris* 1898'de yayımlanır.

Sanatıyla ilgili konularda o güne dek onlarca fikir kavgasına tutuşmuş olan Zola'yı ilk kez doğrudan siyasi bir olayda tutum almaya iten Dreyfus olayı yazarın dikkatini bu dönemde çeker. Fransız ordusunda yüzbaşı olan yahudi asıllı Alfred Dreyfus, 1894 yılında casuslukla suçlandığı düzmece bir yargılama süreci sonunda müebbet hapis cezasına çarptırılmış ve cezasını çekmek üzere Şeytan Adası'na gönderilmiştir. Zola önce *Le Figaro* gazetesinde toplumda yükselen yahudi düşmanlığını eleştiren bir yazı yayımlar. Ardından, yüzbaşının suçsuzluğuna inandığı için, unutulmaya yüz tutan bu davayla daha aktif bir biçimde ilgilenmeye başlar ve aynı gazetede peş peşe üç makale daha yayımlar. Bu makaleler Fransa'da büyük gürültü koparır. 1898 yılında ise cumhurbaşkanına hitaben yazdığı ünlü *J'Accuse (Suçluyorum)* başlıklı açık mektup yayımlanır. Hakkında dava açılır, bir yıl hapis ve 3000 frank para cezasına çarptırılır. Mahkûmiyet kararı temyize gider, Yargıtay cezayı onaylar. Yakın dostlarının Paris'i terk etmesi için ikna ettiği Zola, cezanın kesinleştiği günün akşamı İngiltere'ye gider ve bir yıl kadar Londra yakınlarında yaşar. 1899 yılında Dreyfus davasının yeniden görülmeye başlanmasıyla Zola da Fransa'ya geri döner. Dreyfus bu kez daha hafif bir cezaya çarptırılır. Zola bu mahkûmiyet kararıyla ilgili de bir makale yayımlar. Dreyfus'un suçsuzluğu ancak Zola'nın ölümünden sonra kesinleşir.

Bir yandan bu siyasi kavgayı sürdürürken, diğer yandan da ideal bir toplum için en önemli gördüğü dört başlık olan doğurganlık, çalışma, hakikat ve adalet konularında Dört İncil adı

nı verdiği bir diziyeye başlar Zola. Dizinin ilk kitabı *Döl Bereketi* 1899'da, ikinci kitap *Emek* ise 1901'de yayımlanır. İşçi dernekleri bu kitabın şerefine Zola için bir yemek düzenler. Aynı yıl Dreyfus davasıyla ilgili makalelerini, bu konudaki ilk makalelerinden birinin son cümlesi olan ünlü "*Hakikat yürüyor ve onu hiçbir şey durduramayacak*" cümlesine gönderme yaparak *Hakikat Yürüyor* adıyla bir kitapta toplar.

Emile Zola, 28 Eylül 1902 gecesi Paris'teki evinde, baca tıkanıklığının yol açtığı gaz zehirlenmesi sebebiyle hayatını kaybeder. Bu ölümün bir kaza değil Dreyfus olayıyla ilgili bir suikast olduğu konusunda şüpheler doğsa da olay kayıtlara kaza olarak geçer. Zola 5 Ekim 1902'de Montmartre Mezarlığı'na gömülür. Altı yıl sonra, Haziran 1908'de, külleri törenle Panthéon'a nakledilir. Törene katılan Alfred Dreyfus orada silahlı saldırıya uğrar ve yaralanır.

Dört İncil'in üçüncü kitabı olan, Zola'nın Dreyfus olayından esinlenerek yazdığı *Gerçek* yazarın ölümünden sonra yayımlanır, fakat dördüncü kitap olan *Adalet* ne yazık ki tamamlanamamıştır.

ROMANDA SIK GEÇEN ÖZEL İSİMLERİN OKUNUŞLARI

Adèle	: Adel	Goutte-d'Or	: Gut-Dor
Auguste	: Oğüst	Gueule-d'Or	: Göl-Dor
Augustine	: Oğüstin	Henriette	: Anriyet
Bazouge	: Bazuj	Jules	: Jül
Bec-Salé	: Bek-Sale	Lalie	: Lali
Bibi-la-Grillade	: Bibi-la-Griyad	Lantier	: Lantiye
Bijard	: Bijar	Lariboisière	: Laribuazyer
Boche	: Boş	Léonie	: Leoni
Boit-sans-Soif	: Bua-san-Suaf	Louis	: Lui
Bru	: Brü	Madinier	: Madinye
Cadet-Cassis	: Kade-Kasi	Marcadet	: Markade
Chapelle	: Şapel	Marescot	: Maresko
Charbonnière	: Şarboniyer	Mes-Bottes	: Me-Bot
Charles	: Şarl	Montmartre	: Monmartr
Claude	: Klod	Neuve	: Növ
Clémence	: Klemans	Pauline	: Polin
Colombe	: Kolomb	Plassans	: Plasan
Coquet	: Koke	Poisson	: Puason
Coupeau	: Kupo	Poissonnière	: Puasoniyer
Dédéle	: Dedel	Poissonniers	: Puasoniye
Etienne	: Etiyen	Putois	: Pütua
Eulalie	: Ölali	Remanjou	: Römanju
Faubourg-		Rochechouart	: Roşşuar
Poissonnière	: Fobur- Puasoniyer	Sainte-Anne	: Sent-An
Fauconnier	: Fokonye	Sophie	: Sofi
Fifine	: Fifin	Titreville	: Titrvil
François	: Fransua	Victor	: Viktor
Gaudron	: Godron	Vincennes	: Vensen
Gervaise	: Jervez	Virginie	: Virjini
Glacière	: Glasiyer	Zidore	: Zidor
Goujet	: Guje		

ÖNSÖZ

Rougon-Macquart'lar yirmi kadar roman olacak. Genel planı 1896'da kararlaştırdım ve ondan beri son derece sıkı biçimde uyguluyorum. Sıra *Meyhane*'ye* geldi, yazdım; bundan sonrakileri de dümdüz yolumdan zerre kadar ayrılmadan yazacağım. Bana kuvvet veren budur. Bir amacım var, ona doğru yürüyorum.

Meyhane bir gazetede çıktığı vakit, benzeri olmayan bir sertlikte saldırıya uğradı, mimmendi, uğramadığı suçlama kalmadı. Yazar olarak güttüğüm amaçları burada birkaç satırla açıklamaya gerek var mı? Kenar mahallelerimizin kokuşmuş çevresindeki bir işçi ailesinin kaderindeki düşüşü tasvir etmek istedim. İçkiciliğin ve tembelliğin sonunda aile bağlarının gevşemesi, balık istifi yaşamanın murdarlıkları, temiz duyguların yavaş yavaş unutulmuşu, sonra, sonuç olarak da, utanç ve ölüm var. Sadece pratik bir ahlak dersi.

Meyhane, hiç şüphe yok ki, kitaplarımın en temizidir. Çoklukla çok daha korkunç yaraları deşmek durumunda kaldım. Yalnız, şekil korkuttu. Kelimelere öfkeleniler. Halk dilindeki kelimeleri toplamak ve bunları çok işlenmiş bir kalıba dökmek edebî merakını göstermem suç oldu. Evet, şekil; asıl büyük suç şekilde! Oysa bu dilin sözlükleri vardır; aydın insanlar bunları inceliyorlar, tazeliğinden, umulmadık ve güçlü tasvirlerinden zevk duyuyorlar. Araştırmacı dilbilimciler için bu dil bir haz kaynağıdır. Ne var ki idealimin, tarihî ve sosyal önemine yürekten inandığım türde filolojik bir eser yaratmaktan ibaret olduğunu kimse sezemedi.

---

* Zola'nın *L'Assommoir* adını verdiği bu romanı, kelimenin çeşitli anlamları içinde en uygunu olan *Meyhane* adıyla Türkçeye çevirmeyi uygun gördüm. -çev.

Aslında kendimi savunmuyorum. Eserim beni savunacaktır. O, gerçeği söyleyen bir eserdir; halk tabakasını anlatan, yalan söylemeyen ve halkın kokusunu taşıyan ilk romandır. Bu romandan, halk tabakasının tamamen kötü olduğu anlamını çıkarmamak gerekir, çünkü romanımdaki kişiler kötü insanlar değildir, sadece cahildirler ve içinde yaşadıkları çetin çalışma ve sefalet çevresinde bozulmuşlardır. Yalnız, şahsım ve eserlerim hakkında dolaşan ısmarlama, gülünç ve iğrenç hükümleri kabul etmeden önce romanlarımı okumak, anlamak, bütününe açıkça görmek gerektir. Ah! Halkı aldatmak için söylenen o şaşkırtıcı efsanenin dostlarımı ne kadar güldürdüğünü bilseler! O kan içici mahlukun, o yırtıcı roman yazarının nasıl kendi halinde bir insan olduğunu; kendi köşesinde yaşayan, biricik emeli, olabildiği kadar geniş ve canlı bir eser yaratmaktan ibaret bir araştırma ve sanat adamı olduğunu bilseler! Hiçbir söylentiye yalanlamıyorum. Çalışıyorum ve üst üste yığılan hezeyanlar kümesinin altından sonunda gözüküp ortaya çıkmak için zamana ve halkın iyi niyetine güveniyorum.

Paris, 1 Ocak 1877

EMILE ZOLA

1

Gervaise, Lantier'yi sabahın ikisine kadar beklemişti. Sonra, pencereden giren ayazda bir gecelik oturduğu için titreye titreye kendisini yatağa atmış, nöbetler içinde, yanakları gözyaşlarıyla sırlıklam, uyuyakalmıştı. Sekiz günden beri yemeklerini yedikleri *Veau à Deux Têtes** lokantasından çıktuktan sonra, Lantier onu çocuklarla beraber eve, yatmaya gönderiyor; kendisi iş aramak bahanesiyle ancak gece geç vakit geliyordu. O akşam Gervaise, Lantier'nin dönüşünü gözlerken, onu, alev alev yanan ön penceresi dış bulvarların kara çizgisini bir yangın kızılılığıyla aydınlatan Grand-Balcon** Salonu'na girerken görür gibi olmuştu. Arkasında da küçük Adèle gözüne ilişmişti. Onlarla aynı lokantada yemek yiyen bu cilacı kız, kapıdaki fanusların çiğ aydınlığı altından birlikte geçmemek için onun kolundan yeni çıkmış gibi, elleri iki yanına sarkık, beş altı adım geriden yürüyordu.

Gervaise saat beşe doğru, vücudu kaskatı, beli ağrılar içinde uyandığı zaman hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Lantier eve dönmemişti. İlk defa dışarıda geceliyordu. Gervaise, tavana bir sicimle bağlı ok biçimli değnekten sallanan, acem kumaşı nakışlı soluk bez parçasının altındaki karyolanın kenarına oturdu kaldı. Bir çekmecesini eksik ceviz dolaptan, üç hasır iskemleden, üzerinde kırık ağızlı bir su kabının süründüğü küçük bir yağlı masadan ibaret eşyalı, sefil kira odasını yaşlardan buğulanan gözleriyle ağır ağır süzüyordu. Bu eşyaya, çocuklar için, dolabın önünü kapatan ve odanın üçte ikisini dolduran bir demir karyola eklenmişti.

---

* İki Başlı Dana. -çev.

** Büyük Balkon. -çev.

Gervaise ile Lantier'nin sandığı bir köşede apaçık duruyor, içi- nin boşluğu gözüküyordu. Sandığın ta dibinde, kirli gömlekleler kirli çorapların altına sokulmuş eski bir erkek şapkası vardı; du- varlar boyunca, iskemlelerin arkalıklarında, delik bir atkı, çamur- dan paralanmış bir pantolon, eskicilerin beğenip de almadıkları bu son pırtılar göze çarpıyordu. Şöminenin ortasında, tek tek kal- mış iki çinko şamdanın arasında, bir demet soluk pembe renkte, Rehin Sandığı* alındısı vardı. Burası otelin birinci katında, bulva- ra bakan en iyi odaydı.

Bu sırada çocukların ikisi de, başları aynı yastık üzerinde yan yana yatmış, uyuyorlardı. Sekiz yaşında olan Claude küçük elle- rini yorgandan dışarı çıkarmış, ağır ağır nefes alıyor; daha dört yaşını süren Etienne bir kolunu erkek kardeşinin boynuna dola- mış, gülümsüyordu. Anaları yaş dolu gözlerini onlara çevirince bir hıçkırık tufanına daha tutuldu, tutamadığı iniltileri bastırmak için mendilini ağzına tıkadı. Yere düşen terliklerini giymeyi akıl etmeden, yalınayak tekrar pencereye gelip abandı, geceki gibi tek- rar beklemeye, uzaktaki kaldırımları gözlemeye başladı.

Otel, Poissonnière Kordonu'nun sonunda, Chapelle Bulvarı üzerindeydi. İkinci katına kadar aşiboyalı, panjurları yağmurdan çürümüş, iki katlı bir viraneydi. Çatlak camlı fenerinin üstünde, iki pencerenin arasında, çürüyüp dökülen sıvanın bazı parçaları- nı alıp götürdüğü iri büyük sarı harflerle yazılmış "*Bonkör Oteli - Sahibi Marsoullier*" sözleri okunuyordu. Fenerin ileriye görmesi- ne engel olduğu Gervaise, mendili dudaklarında, parmaklarının ucuna basarak yükseliyordu. Sağ tarafa, Rochechouart Bulvarı'nın olduğu tarafa bakıyordu. Orada, salhanelerin önünde kasaplar, kanlı önlükleriyle durmuş, bekliyorlardı. Serin rüzgâr ara sıra pis bir koku, boğazlanmış hayvan kokusu getiriyordu. Sol tarafa bakıyor, hemen hemen tam karşısında, o tarihte yeni yapılmakta olan Lariboisière Hastanesi'nin beyaz yığnında biten, şerit gibi uzun caddeyi görüyordu.

* Fr. *Mont-de-Piété*: İhtiyacı olanların ödünç para, bugünkü anlamıyla kredi karşılı- ğında özel eşyalarını teminat olarak bıraktıkları, bu teminatların toplandığı devlet kurumu. Başlangıcı Rönesans'a dayanır. -ed.

Gervaise bazı geceler arkasından öldürülen insan seslerini anırdır feryatlar işittiği oktruva kordonunu*, ağır ağır, ufkun bir ucundan öteki ucuna kadar gözden geçiriyor ve Lantier'nin, karnı bıçak vuruşlarıyla deşilmiş cesedini görmekten korkarak, nemden ve pislikten kararmış uzak dönemeçleri, loş köşeleri araştırıyordu. Gözlerini yukarıya kaldırıncaya, şehri bir çöl şeridi gibi kuşatan küllrenği ve sonsuz duvarın ötesinde, Paris'in sabah uğultusuyla dolu, güneş zerrelere meydan gelmiş büyük bir ışık görüyordu. Ama gözleri hep Poissonnière Kordonu'na dönüyor, oktruvanın iki bodur kulübesi arasından, Montmartre ve Chapelle tepelerinden inen aralıksız insan, hayvan ve araba dalgasının akışını başı sersemleyerek seyrediyordu. Orada bir kalabalık; aletleri sırtlarında, somunları koltuk altlarında, ardi arkası kesilmeyen bir sürü deprentisiyle işe giden, ani duruşlarla şose üzerine sel halinde yayılan bir işçi akını vardı. Bu karmakarışık kalabalık durmadan Paris'in içine dalıyor, orada gözden kayboluyordu. Gervaise bütün bu kalabalığın ortasında Lantier'ye benzer birini görür gibi oldukça, düşme tehlikesine rağmen daha fazla eğiliyor, sonra derdini içine gömmek istercesine mendilini ağzına daha kuvvetle bastırıyordu.

Genç ve şen bir ses onu pencereden ayırdı:

“Çorbacı gelmedi ha, Madam Lantier?”

Gervaise gülümsemeye çalışarak cevap verdi:

“Hayır, Mösyö Coupeau.”

Bu, otelin en üst katında on franklık bir odada oturan bir çinko işçisiydi. Torbası omzunda asılıydı. Anahtarı kapının üstünde görünce teklifsizce içeri girmişti.

“Haberiniz var mı?” diye devam etti. “Şimdi hastanenin orada çalışıyorum... Ne güzel mayıs ayı, ha? Bu sabah hava fena ısıyor.”

Konuşurken Gervaise'in gözyaşlarından kızarmış yüzüne bakıyordu. Yatağın bozulmamış olduğunu görünce başını ağır ağır

* Fr. *Mur d'octroi*: Oktruva, ticaret amacıyla şehirlere getirilen mallardan alınan giriş vergisidir. Hamdi Varoğlu'nun ifade ettiği oktruva kordonu, eserde kimi yerde oktruva olarak da geçen, Paris'e giriş çıkışların kontrol edildiği sınırlardır, bir tür kent bariyerleridir. Oktruva, aynı zamanda bu vergilerin ödendiği bürolardır. -ed.

salladı, sonra hâlâ melek gibi pembe yüzleriyle uyuyan çocukların küçük karyolasına kadar ilerledi ve sesini alçaltarak:

“Çorbacı uslu oturmuyor, değil mi?” dedi. “Üzülmeğin Madam Lantier. Siyasetle çok uğraşılıyor; geçen gün bizden dedikleri Eugène Sue için oy verildiği zaman deli gibiydi. Belki o Bonapart rezilini çekiştirmek için geceyi ahbablarıyla beraber geçirmişti.”

Gervaise güçlkle mırıldandı:

“Hayır, hayır, iş sizin sandığınız gibi değil. Ben Lantier'nin nerede olduğunu biliyorum... Ne yaparsınız, bizim de herkes gibi kendimize göre dertlerimiz var!”

Coupeau bu yalana kanmadığını göstermek için göz kırptı ve eğer sokağa çıkmak istemiyorsa sütünü alıp getirmeyi teklif ettikten sonra çıktı.

“Güzel ve iyi bir kadınsınız,” demişti, “bir sıkıntınız olursa bana güvenebilirsiniz.”

O gider gitmez, Gervaise yine pencereye abandı.

Kordonda, sabah serinliğinde o sürü deprenmesi sürüyordu. Çilingirler, mavi ceketlerinden; duvarcılar, beyaz önlüklerinden; nakkaşlar, altından uzun gömlekler gözükten paltolarından belli oluyordu. Uzaktan bu kalabalık, bir tebeşir silikliği; içinde soluk mavi ile kirli külrenginin fazla olduğu anlamsız bir ton taşıyordu. Zaman zaman bir işçi duruyor, sönen piposunu yakıyor; o dururken etrafındakiler hiç gülmeden, arkadaşlarına bir söz söylemeden, soluk yanaklarıyla, yüzleri Paris'e dönük, durmadan geçiyorlardı ve Paris, apaçık bir ağız andıran Faubourg Poissonnière Sokağı'ndan onları birer birer yutuyordu. Ama Poissonniers Sokağı'nın iki köşesinde, kepenklerini açmakla uğraşan iki şarapçı dükkânının kapıları önünde adımlarını yavaşlatanlar vardı; bunlar dükkâna girmeden önce kaldırımın kenarında duruyor, kolları gevşek, bütün bir gün aylıklık etmeye çoktan kararlı bir halde, Paris'e yan gözlerle bakıyorlardı. Tezgâhların önünde birikenler, birbirlerine ikramlarda bulunuyorlar; orada, ayakta kendilerini unutuyorlar, meyhanenin içerisini dolduruyorlar, tükürüyorlar, öksürüyorlar, kadeh kadeh üstüne içerek gırtlaklarını suluyorlardı.

Gervaise sokağın solunda, Colombe Baba'nın meyhanesini gözlüyordu. Lantier'yi oraya girerken görür gibi olmuştu. O sırada başı açık, önlüklü, şişman bir kadın sokağın ortasından kendisine seslendi:

“Oooo Madam Lantier, bu sabah erkencisiniz!”

Gervaise eğildi:

“Vay! Siz misiniz Madam Boche? Bugün bir yığın işim var da!”

“Öyle ya, doğru! İşler kendi kendine görülmüyor.”

Pencere ile sokak arasında bir sohbet başladı. Madam Boche, zemin katında *Veau à Deux Têtes* Lokantası bulunan binanın kapıcısıydı. Gervaise, Lantier'yi beklerken, yanı başında yemek yiyen o bir sürü erkek arasında bir masada yapayalnız kalmamak için birçok defa onun kulübesinde beklemişti. Kapıcı kadın iki adım ötedeki Charbonnière Sokağı'na kadar gitmek istediğini söylüyordu. Orada, kocasının onardığı bir redingotun parasını elinden kurtaramadığı bir memuru daha yataktan çıkmadan yakalamak istiyordu. Sonra bir akşam önce eve bir kadınla beraber gelen ve sabahın üçüne kadar kimseye uyku uyutmayan bir kiracısından söz açtı. Ama hem konuşuyor hem de genç kadını şiddetli bir merakla süzüyordu. Oraya gelip pencerenin altında durmasının bir şeyler öğrenmek için olduğu belliydi.

Birdenbire:

“Mösyö Lantier hâlâ yatıyor mu?” diye sordu.

Gervaise elinde olmayarak kıpkırmızı kesildi:

“Evet, uyuyor,” diye cevap verdi.

Madam Boche onun gözlerinin sulandığını görmüştü ve kuşkusuz memnun olarak, erkekleri aşırı tembel olmakla suçlaya suçlaya uzaklaşırken geri döndü ve seslendi:

“Çamaşırhaneye bu sabah gidiyorsunuz değil mi? Ben de bir şeyler yıkayacağım, yanımda size yer ayırırım, konuşuruz.”

Sonra birdenbire onun haline acımış gibi devam etti:

“Yavrucuğum, orada durmasanız daha iyi edersiniz, hasta olacaksınız... Yüzünüz mosmor.”

Gervaise sekize kadar pencerenin önünde iki acıklı saat daha inat edip oturdu. Dükkânlar açılmıştı. Yukarılardan inen

gömlöklöler kalabalığı bitmişti. Yalnız geç kalan birkaç kişi geniş adımlarla kordondan içeri giriyordu. Şarapçı dükkânlarında aynı adamlar ayakta, hâlâ içiyorlar, öksürüyor ve tükürüyorlardı. Erkek işçilerden sonra işçi kadınlar, cilacı kızlar, şapkacılar, çiçekçiler ince elbiselerine sıkı sıkı sarınmış, dış bulvarlar boyunca tıptı tıptı yürüyerek geçmeye başlamışlardı. Üçer, dörder kişilik kafiler halinde yürüyorlar, hafif gülümsemelerle hararetili hararetili konuşuyorlar, etraflarına fıldır fıldır gözlerle bakıyorlardı. İçlerinden biri tek başına, cılız, soluk yüzlü ve ciddi, çöp birikintilerine basmamaya çalışarak oktruva duvarı boyunca ilerliyordu. Sonra, parmaklarına hohlayarak, yürürken on paralık ekmelelerini yiyerek memurlar geçmişti. Bunlar, elbiseleri fazla kısa, zayıf, yorgun gözlü, uyku sersemi gençlerdi; kalem odalarında geçirdikleri uzun saatlerin yıprattığı yüzleri soluk, işlerine saniyesi saniyesine yetişmek için boyuna saatlerine bakarak adımlarını ayarlayan tonton ihtiyarcıklardı. Sonra, bulvarlar her zamanki sabah sessizliğine bürünmüştü. Çevredeki rantiyeler güneşte geziniyorlardı; başları açık, kirli eteklikli analar, kundaktaki çocuklarını sallıyor, bankların üstünde bunların altlarını değiştiriyorlardı. Sümöklü, perişan bir sürü yumurcak viyaklamalar, gülüşmeler, ağlamalar ortasında itişip kakışıyor, yerlerde sürünüyordu.

O zaman Gervaise bütün ümidini kesti. Bir yürek sıkıntısıyla başı döndü, boğulacak gibi oldu; artık her şey bitmiş, dünya bitmiş, Lantier eve bir daha dönmeyecekmiş gibi geliyordu. Dalgın gözleri, içinde boğazlanan hayvanların kanıyla ve pis kokularıyla kararmış eski salhanelerden ayrılıp sıra sıra pencerelerinin henüz açık duran oyuklarından, ölümün tırpan atacak olduğu çıplak salonları gözükken donuk renkli hastane binasına gidiyordu. Karşısında, oktruva duvarının arkasında, parlak gökyüzü, Paris'in büyük uyanışı üstünde büyüyen gün doğuşu onun gözlerini kamaştırıyordu.

Genç kadın, elleri iki yanına sarkık, bir iskemleye oturmuş, artık ağlamıyordu. O sırada Lantier elini kolunu sallayarak girdi.

Gervaise onun boynuna atılmak istedi:

“Sen misin? Sen misin?” diye haykırdı.

Lantier:

“Evet, benim, ne olacak?” diye cevap verdi. “Münasebetsizliğe başlamayacaksın herhalde yine!”

Gervaise’i itmişti. Sonra öfkeli bir tavırla siyah fötr şapkasını komodinun üstüne fırlattı.

Yirmi altı yaşında, ufak tefek, son derece esmer, sevimli yüzlü, elinin makineleşmiş bir hareketiyle durmaksızın kaytan bıyığını buran bir gençti. Sirtında işçi tulumu, dar belli, lekeli, eski bir re-dingot vardı ve çok belirgin bir taşra şivesi ile konuşuyordu.

Yine iskemlesine yığılan Gervaise kısa cümlelerle, hafif sesle yakınıyordu:

“Gözümü kırpmadım... Başına bir iş geldi zannettim... Nereye gittin? Geceyi nerede geçirdin? Tanrı aşkına bir daha yapma, deli olurum... Söyle Auguste, nereye gittin?”

Genç adam omuz silkerek:

“Allah Allah,” dedi, “bir yerde işim vardı, oraya gittim! Saat sekizde Glacière’deydim, şapka fabrikası açacak olan şu arkadaşta. Geç saate kalmışım. Orada yatmayı tercih ettim... Hem bana bak, gözetlenmekten hoşlanmam. Rahat bırak beni!”

Genç kadın yine hıçkırmaya başladı. Lantier’nin yüksek sesi, iskemleleri devirerek yaptığı sert hareketler çocukları uyandırmıştı. Yarı çıplak, saçlarını ufak elleriyle ayırarak yerlerinde doğruldular ve analarının ağladığını işitince, uykudan yeni açılan gözleriyle onlar da ağlamaya başladılar, korkunç yaygaralar kopardılar.

Fena halde öfkelenen Lantier:

“Hah! Zırlıtlı başladı!” dedi. “Haberiniz olsun, ben gidiyorum! Hem bu sefer temelli tüyüyorum... Susmayacak mısınız? Hoşça kalın! Geldiğim yere dönüyorum.”

Komodinin üstünden şapkasını almıştı bile. Fakat Gervaise atıldı:

“Olmaz, olmaz!” diye kekeledi.

Küçüklerin gözyaşlarını, onları okşayarak dindirdi. Çocukların saçlarını öpüyor, tatlı sözlerle tekrar yataklarına yatırıyordu. Birdenbire yatışan küçükler, başları yastıkta, gülüyorlar, birbirlerini çimdikleyerek eğleniyorlardı.

Bu arada, babaları kunduralarını bile çıkarmadan, bitkin bir halde, yüzünde uykusuz geçen bir gecenin mermer donukluğu, kendini yatağa atmıştı. Uyumadı, gözleri apaçık, odayı çepeçevre gözden geçirmeye koyuldu.

“Burası da pek temiz doğrusu!” diye söylendi.

Sonra Gervaise’in yüzüne bir an baktı, kötü kötü ekledi:

“Sen artık yüzünü gözünü yıkamıyor musun?”

Gervaise daha yirmi iki yaşındaydı. Uzun boylu, biraz inceydi; yüzünün çizgileri hayatının çetinliği ile daha şimdiden kırışmaya başlamıştı. Saçları dağınık, ayağında terlikler, üzerinde eşya tozları ve kirleri birikmiş geceliğinin altında tir tir titriyor, geçirdiği acı ve gözyaşı dolu saatlerle on yaş daha ihtiyarlamış görünüyordu. Lantier’in bu sözü üzerine korkak tavrından ve işi olurlarına bırakmaktan sıyrıldı. Hararetlendi:

“Haksızlık ediyorsun,” dedi. “Biliyorsun ki elimden geleni yapıyorum. Bu hale düştüysek kabahat benim değil... Su ısıtmak için bir ocağı bile bulunmayan bir odada iki çocukla sen kalsaydın da görseydim... Paris’e geldiğin vakit paranı yiyeceğine sözünü tutup bizi hemen bir yere yerleştirmen gerekirdi.”

Lantier:

“Hey, bana bak!” diye haykırdı. “Paraları benimle beraber sen de ziftlendin, şimdi yediğin nimeti hor görmek yakışık almıyor.”

Gervaise bunu işitmemiş gibi devam etti:

“Neyse, dişimizi sıkarsak yine işin içinden sıyrılabiliriz... Dün akşam Madam Fauconnier’yi gördüm, Neuve Sokağı’ndaki çamaşırçıyı. Beni pazartesi günü yanına alacak. Sen de Glacière’deki arkadaşınla işe başlarsan altı aya varmaz bir parça üst baş yapar, bir köşede başımızı sokacak bir yer buluruz, kendi evimiz olur, işimizi düzeltiriz... Ama çalışmalı, çalışmalı...”

Lantier can sıkıntısıyla sokağa doğru döndü, o zaman Gervaise köpürdü:

“Evet, tabii, aman çalışayım diye can atmadığın belli... İhtirastan çatlıyorsun, beyefendi gibi giyinmek, ipek etekliki orospularla gezmek istiyorsun. Öyle değil mi? Bütün elbiselerimi Rehin Sandığı'na yatırdığından beri beni beğenmiyorsun artık... Bana bak, Auguste, sana bunun lafını etmek istemiyordum, yine kendimi tutacaktım, fakat geceyi nerede geçirdiğini biliyorum. Adèle sürtüğü ile beraber Grand-Balçon'a girdiğini gördüm. Yooo! Doğrusu, iyisini seçiyorsun! Bu Adèle malın gözü! Prenses gibi kendini satmakta hakkı var... Bütün lokanta halkı ile yatmış.”

Lantier bir sıçrayışta karyoladan aşağı atladı. Gözleri, soluk yüzünde mürekkep karası bir renk almıştı. Bu ufak tefek adamda öfke fırtına gibi esiyordu.

Genç kadın yine:

“Evet, evet, bütün lokanta halkı ile,” dedi. “Madam Boche ona da, kız kardeşi olacak o kazık kariya da yol verecek, çünkü merdivende her zaman dizi dizi erkek doluymuş.”

Lantier iki yumruğunu birden kaldırdı; sonra onu dövme isteğini yenerek kollarını yakaladı, şiddetle silkti, çocukların karyolasına doğru itip yuvarladı. Küçükler yine yaygaraya başladılar. Lantier yine yatağa uzandı; bir karar veren, fakat bu karar karşısında hâlâ duralayan bir kimse gibi sert, mırıldandı:

“Öyle bir iş yaptın ki, farkında değilsin Gervaise... Hata ettin, göreceksin...”

Çocuklar bir an hıçkırdılar. Anaları yatağın kenarında kıvrılmış, ikisini birden kucaklamıştı; biteviye bir sesle, belki yirmi defa üst üste hep aynı sözü tekrarlıyordu:

“Ah! Siz olmasaydınız, yavrularım! Siz olmasaydınız! Siz olmasaydınız!”

Lantier rahatça uzanmış, gözlerini soluk bez parçasına dikmiş, artık dinlemiyor, bir saplantıya dalmış gidiyordu. Gözkapaklarına ağır basan yorgunluğa karşı kendini uykuya kaptırmadan, bir saate yakın bu durumda kaldı. Dirseğine dayanarak, sert yüzünde kararını vermiş bir ifade ile döndüğü zaman, Gervaise odayı toplamakla uğraşıyordu. Çocukları kaldırmış,

giydirmiş, yataklarını yapıyordu. Lantier onun ortalığı süpürüşünü, bir bezle eşyaların tozunu alışını izledi. Oda; isli tavanı, nemden kabarmış duvarkağıdı, bez dokundukça üzerlerindeki kir büsbütün sıvaşan ve yayılan topal ayaklı üç iskemlesi ve dolabıyla yine kapkara, yine sefalet içindeydi. Sonra Lantier'nin tıraş olurken kullandığı, pencere sürmesine asılı küçük yuvarlak aynanın karşısında Gervaise saçlarını toplayıp bol su ile yıkanırken, Lantier onun çıplak kollarını, çıplak boynunu, meydana bıraktığı bütün çıplak yerlerini sanki zihninde kıyaslamalar yapar gibi gözden geçirir göründü ve dudak büktü. Gervaise'in sağ bacağı topallıyordu, fakat bu, yorgun günlerinde, kalçalarının ağrısından kendini koyverdiği günler fark edilebiliyordu. O sabah da gecenin verdiği bitkinlikten dolayı bacağına sürüyor, duvarlara tutunuyordu.

Sessizlik devam ediyordu, bir kelime konuşmamışlardı. Lantier bekliyor gibiydi. Gervaise derdini içine gömüyor, aldırış etmiyor gibi görünmeye çalışıyor, telaşlı telaşlı bir şeyler yapıyordu. Bir köşeye, sandığın arkasına atılmış kirli çamaşırları paket yaparken, Lantier sonunda dudaklarını kıvıldattı ve sordu:

“Ne yapıyorsun? Nereye gidiyorsun?”

Gervaise önce cevap vermedi. Sonra sorusunu tekrarlayınca öfke ile karşılık verdi:

“Görüyorsun ya... Bunları yıkamaya gideceğim... Çocuklar pislik içinde oturamazlar.”

Gervaise iki üç mendil toplayıncaya kadar Lantier ses çıkarmadı. Yeniden bir sessizlik oldu ve Lantier yine sordu:

“Paran var mı?”

O zaman Gervaise doğruldu, elinde tuttuğu kirli gömlekleri bırakmadan dik dik baktı:

“Para mı? Nereden çalacağım ki param olsun? Biliyorsun ki önceki gün siyah etekliğime üç frank aldım. O para ile iki defa yemek yedik, pastırma ve sucuğa da çok para gidiyor. Hayır, param yok tabii. Dört meteliğim var, çamaşırhaneye vereceğim... Birileri gibi para kazanmıyorum ben...”

Lantier bu kinayeye aldırmadı. Karyoladan inmiş, odanın etrafında asılı birkaç pırtıyı gözden geçiriyordu. Sonunda, pantolonla atkıyı çividen aldı, dolabı açtı, bir kadın entarisiyle iki kadın gömleği çıkardı, sonra hepsini Gervaise'in kucacağına atarak:

“Al,” dedi, “bunları rehine götür.”

“Çocukları da götüreyim mi istersen? Çocukları da rehin kabul etselerdi, ne güzel bir kurtuluş olurdu, değil mi?”

Böyle demekle beraber, yine Rehin Sandığı'na gitti. Yarım saat sonra döndüğü zaman şöminenin üstüne yüz meteliklik bir madden para bıraktı; alındıyı da iki lambanın ortasında duran öteki alındıların yanına koydu.

“İşte bu kadar verdiler,” dedi. “Altı frank istedim ama olmadı. Hesaplarını biliyorlar doğrusu... İçerisi de her zaman müşteri dolu!”

Lantier yüz meteliği hemen almadı. Gervaise'e de biraz bir şey bırakmak için parayı bozdurmasını istiyordu. Fakat dolabın üstünde bir kâğıda sarılı bir parça jambon artığı ile biraz ekmek bulunduğunu görünce kararını verdi, parayı yeleğinin cebine indirdi.

Gervaise:

“Sütçüye uğramadım,” dedi, “çünkü sekiz günlük borcumuz var. Ama erken dönerim; ben gelinceye kadar sen iner, ekmek ve kızarmış pirzola alırsın, karnımızı doyururuz... Bir litre de şarap getir.”

Lantier hayır demedi. Barışacağına benziyorlardı. Genç kadının kirli çamaşır paketini hazırlamıştı. Fakat sandığın içinden Lantier'nin gömlekleriyle çoraplarını alacağı sırada, o haykırarak bunları bırakmasını söyledi:

“Bırak benim çamaşırlarımı, duyuyor musun? İstemiyorum!”

Gervaise doğrularak sordu:

“Ne istemiyorsun? Bu pis şeyleri giymek niyetinde olmasan gerek, değil mi? Yıkamak lazım bunları.”

Bunu söylerken endişeyle onun yüzünü inceliyor, güzel delikanlı yüzünde, sanki bundan sonra hiçbir şeyle yola gelmeyecek-

miş gibi, aynı sertliği görüyordu. Lantier öfkelen-di, çamaşır-ları kadının elinden zorla çekip aldı. Yine sandığa attı.

“Hay allah kahretsin! Bir kere olsun sözümü dinle yahu! İstemem diyorum sana!”

Gervaise’in benzi sarardı, içine giren korkunç bir şüphe ile yine:

“Ama niçin?” diye sordu. “Gömleklerin şimdi sana lüzumu yok, bir yere gidecek değilsin... Alıp götürsem sana ne zararı var?”

Lantier, onun yüzüne dik dik bakan ateşli gözlerinden rahatsız oldu:

“Niçin mi? Niçin mi?” diye kekeledi. “Bunu bilmeyecek ne var, her yerde bana baktığını, çamaşır-larımı yıkadığını, sö-küklerimi diktığını söyleyeceksin, işte bu canımı sıkıyor, anladın mı? Sen kendi işlerine bak, ben kendi işlerimi görürüm... Çamaşır-cı ka-dınlar ne güne duruyor?”

Gervaise yalvardı, hiçbir zaman şikâyet etmediğini söyleyerek kendini savundu, ama Lantier sert bir hareketle sandığı kapadı. Üstüne oturdu ve onun suratına:

“Hayır!” diye haykırdı. “Kendi malıma ne yapacağımı ben biliririm!”

Sonra, Gervaise’in hep kendisini kollayan bakışlarından kurtulmak için uykusu olduğunu, kafasını daha fazla şişirmemesini söyleyerek yine yatağına uzandı. Bu sefer gerçekten uyuyor gibiydi.

Gervaise bir an kararsızlık içinde kaldı. Çamaşır paketini ayağıyla itip orada oturmaya, dikiş dikmeye niyetlendi. Lantier’in düzgün nefes aldığını işitince sonunda içi rahat etti. Son yıkadığı çamaşırdan artan çivit topağı ile sabun parçasını aldı; pencerenin önünde eski mantarlarla sessizce oynayan küçüklere yaklaşarak onları öptü, yavaş sesle:

“Uslu uslu oturun, gürültü etmeyin. Babanız uyuyor,” dedi.

O, odadan çıktıktan sonra, kara tavanın altındaki derin sessizlikte, yalnız Claude’la Étienne’in hafif gülüşmeleri işitiliyordu. Saat ondu. Aralık pencereden bir güneş demeti giriyordu.